

PLANER OM ET JOB?

Et studie af arbejdsløshedsoplevelsen under coronakrisen i Danmark

MAGNUS PAULSEN HANSEN, SABINA PULTZ OG HELENE JEPSEN

Vi undersøger det overordnede spørgsmål: Hvordan opleves det at være arbejdsløs under coronakrisen? Det sker på baggrund af 25 interviews med ledige i Danmark foretaget fra maj til september 2020.¹ Vi undersøger oplevelsen af arbejdsløshed (Boland & Griffin 2015) i bred forstand, herunder hvordan aktiveringen i beskæftigelsessystemet påvirker og former arbejdsløshedsoplevelsen gennem sin midlertidige suspension. Vores interesse ligger i de arbejdsløses vanskeligheder ved at håndtere en usikker situation, hvor fremtidig karriere, økonomi og selvtillid sættes på prøve, og hvor beskæftigelsessystemet er et blandt mange elementer i de arbejdsløses liv. Vi placerer os i forlængelse af socialpsykologiske studier, der undersøger arbejdsløshedserfaringen fra den lediges eget perspektiv for bedre at få greb om subjekternes agens (Eschweiler & Pultz 2021). Formålet med at tilgå feltet fra et subjektivt perspektiv er at få en bedre forståelse af, hvordan mennesker styres, og hvordan de selv aktivt forvalter denne styring (Pultz 2017). Inspireret af indsigter fra fransk pragmatisk sociologi (Blokker 2011; Boltanski & Thévenot 2006) og særligt sociologien om „engagementsregimer“ udviklet af den franske sociolog Laurent Thévenot (Thévenot 2001a, 2006, 2011a; Hansen 2016a) zoomer vi ind på aktørernes egen praksis og tanker omkring at sikre deres fremtid på kort og længere sigt. Her er beskæftigelsespolitikker vigtige, men ikke den eneste del af det „miljø“, som ledige aktører reagerer på og engagerer sig i.

Selvom arbejdsløshed som en relativt stabil statistisk kategori har eksisteret i de fleste vestlige lande, siden den blev opfundet i starten af det 20. århundrede (Salais, Baverez & Reynard 1986; Walters 2000; Zimmermann 2001), er oplevelsen af arbejdsløshed en heterogen oplevelse, som er påvirket af en kompleks sammensætning af individuelle, sociale, økonomiske og politiske forhold, som varierer over tid og rum (Demazière & Delpierre 2020). Oplevelsen er påvirket af institutioner, som håndterer arbejdsløshed (især de offentlige beskæftigelses- og forsikringssystemer), samt af kulturelle normer, der fastsætter

værdien af at arbejde i samfundet. Den er ligeledes formet af globale, nationale, regionale eller lokale økonomiske op- og nedture og af en række faktorer, som er knyttet til den enkelte arbejdsløse lige fra opdragelse, færdigheder, køn og alder til bestemte begivenheder såsom tab af job, sygdom samt hverdagsliv og sociale omstændigheder.

Én af de vigtigste ændringer i arbejdsløshedsoplevelsen de seneste tre til fire årtier er den gradvise reformering af beskæftigelsessystemet i henhold til „aktivparadigmet“ (Bonoli 2013; Hansen 2019; Turrini, Koltay, Pierini, Goffard & Kiss 2015; van Berkel, de Graaf & Sirovatkas 2012). Mens reformerne medfører et mangeartet sæt af instrumenter, styringsteknologier og justeringer, er deres fællesnævner forsøget på at omlægge arbejdsmarkedspolitikkerne mod at gøre ledige „aktive“, dvs. at bevæge sig tættere på at komme i beskæftigelse. Aktivparadigmet indebærer således, at politik og instrumenter er orienteret imod, hvordan arbejdsløses adfærd styres, om det er gennem økonomiske incitamenter, individuelle handleplaner, obligatoriske jobsøgninger, aktiveringskurser osv. eller om nødvendigt gennem tvangsmæssige foranstaltninger, kontrol og sanktioner (Hansen 2019; Lindsay 2009; Pultz 2017). Flere studier har peget på, hvordan denne institutionelle forandring har påvirket oplevelsen af at være arbejdsløs (Demazière & Delpierre 2020) fra de angelsaksiske (Boland & Griffin 2016; Dwyer 2010; McDonald & Marston 2005; Sharone 2013; Whelan 2021) til de kontinentale (Demazière 2017) og de nordiske lande (Pultz 2017). Tværnationale komparative undersøgelser har vist variationer af sammensætningen mellem arbejdsmarked, aktiveringspolitik, og hvordan det påvirker oplevelsen af at være arbejdsløs (Chen 2015; Sharone 2013; Pultz & Sharone 2020), men på tværs af variationer er arbejdsløshed blevet individualiseret ved at gøre den enkelte ansvarlig for sin situation og dermed også sårbar over for at bebrejde sig selv. I en dansk kontekst findes en bred vifte af kvalitative studier af arbejdsløshedsoplevelser, der udfolder, hvordan krav (og i særdeleshed meningsløse krav) i beskæftigelsessystemet belaster den arbejdsløse, hvad enten der er tale om dagpengemodtagere eller mere udsatte kontanthjælpsmodtagere (Danneris 2018; Pultz 2019). At oplevelsen af arbejdsløshed blandt andet formes af aktiveringspolitikker, er således ikke overraskende, eftersom aktivering er legitimeret og gennemsyret af en „moralsk økonomi“, som reevaluerer fænomenet arbejdsløshed i henhold til nye normative standarder, der sætter arbejdsløses værd (og deres adfærd) på prøve (Carstensen & Hansen 2019; Hansen 2019; Nielsen 2021). Governmentalitystudier inspireret af Foucault (2007) har vist, hvordan aktivering har ført til en (gen)opfindelse af instrumenter, som er designet til at styre de lediges adfærd og konstruere de arbejdsløse som et bestemt subjekt (Dean 1995; Lessenich 2011; Pultz 2017; Walters 1997) såsom jobsøgende (Boland & Griffin 2015), „i risiko“-klient

(Caswell, Marston & Larsen 2010; Pultz 2016), det ansvarlige selv (McDonald & Marston 2005) og det forgældede selv (Lazzarato 2012). Dette medvirker til nye dynamikker i mødet mellem beskæftigelsessystemet, som ofte nedlejres i sagsbehandleren eller socialrådgiverens praksis i jobcenteret, og den arbejdsløse (Garsten & Jacobsson 2004; McDonald & Marston 2005). Fra dette perspektiv involverer disse møder „subjektivering“ (Pultz 2016) og „rollespil“ (Boland 2015) med Foucault og Goffmans begreber. Det kan medføre selvbebrejdelse (Pultz 2017; Sharone 2013), stigma (Patrick 2016; Whelan 2021), skam (Pultz 2018), tab af medborgerskab (Dwyer 2010) og demokratisk deltagelse (Watson, 2015) samt lejlighedsvis modstand (Baker & Davis 2018; Nielsen 2015). Når vi undersøger arbejdsløshedsoplevelsen under pandemien, sker det ud fra, hvordan arbejdsløshed forstås og opleves generelt i en dansk kontekst under en pandemi, mens aktiveringspolitikkerne er midlertidigt suspenderet. Vores ambition er at fastholde kompleksiteten i undersøgelsen snarere end at reducere den til én af disse dimensioner.

Coronakrisen i en dansk kontekst

Økonomiske kriser kan fungere som „eksogene chok“, der fremkalder radikale politiske ændringer (Skocpol & Pierson 2002), og studier har peget på stagflationskriserne i 1970'erne og 80'erne som katalysator for aktivparadigmet (Jessop 1993; Torfing 1999). Dette var imidlertid ikke tilfældet i kølvandet på finanskrisen i 2008, der snarere førte til en konsolidering af aktivparadigmet i Europa (Hansen & Leschke 2017; Smith, Villa, Leschke & Russel 2018). Men har coronakrisen været anderledes? Fra et makroøkonomisk perspektiv har kommentatorer ligesom ved finanskrisen forudset en tilbagevenden af keynesiansk efterspørgselspolitik, der erstatter neoliberal nedskæringspolitik. I Danmark er der indikatorer for dette skifte i de politiske mål i finansieringen af coronarelaterede udgifter, som sker gennem lån og massive investeringer i jobvedligeholdelse, hvilket har begrænset stigningen i ledighed markant i modsætning til for eksempel i USA. Ligesom i mange andre lande er regeringens intervention i økonomien retfærdiggjort gennem stærke diskurser om solidaritet og kollektivt ansvar for at afbøde de socioøkonomiske konsekvenser af pandemien.

Parallelt med økonomisk kompensation til virksomheder besluttede regeringen at suspendere aktivering fra den 12. marts 2020, herunder forpligtelser i forbindelse med jobsøgning og interviews samt nedtællingen af dagpengeperioden. Suspenderingen blev retfærdiggjort af beskæftigelsesministeren som „kun fair“, eftersom nedlukningen „åbenlyst gjorde det sværere at finde et job“ (Beskæftigelsesministeriet 2020). Aktiveringen blev dog kun midlertidigt suspenderet.

Siden slutningen af maj 2020, da nedlukningen blev ophævet, har det været mere tvetydigt. Nogle forpligtelser er vendt tilbage (fx rådighedskrav), nogle gradvist udfaset (fx forlængelse af dagpengeperioden), mens andre i skrivende stund (maj 2021) fortsætter med at være suspenderet (fx krav om fysiske samtaler på jobcenteret og aktivering). Ikke desto mindre viste suspenderingen muligheden for at *tænke* anderledes om arbejdsløshed, og dermed åbner det for spørgsmålet, om denne ændring på nogen måde nedlejres i og rekonfigurerer oplevelsen af arbejdsløshed. Giver den anledning til mindre selvbejdelse og stigmatisering, og kan det medføre en anden tilgang til jobsøgning?

Analyseramme

Fransk pragmatisk sociologi, som den oprindeligt blev udformet af Luc Boltanski og Laurent Thévenot i værket *De la justification* [Om retfærdiggørelse] (Boltanski & Thévenot 2006), markerede et nybrud i sociologien ved at studere „almindelige“ menneskers „kritiske kompetencer“ og evne til at nå til enighed. Fransk pragmatisk sociologi været anvendt til at kortlægge pluraliteten af moralske „værdiordner“ eller „evalueringsrepertoier“ i disputer fra hverdagskonflikter til offentlige debatter. For eksempel har tidligere studier kortlagt de moralske værdiordner, der er blevet brugt til både at retfærdiggøre og kritisere aktivparadigmet i offentlige debatter (Carstensen & Hansen 2019; Hansen 2019; Nielsen 2018, 2021). I sociologien om engagementsregimer har Thévenot videreudviklet teorien om kritik og retfærdiggørelse til en egentlig socialteori med fokus på det *enkelte* menneskes engagement – i dette tilfælde den arbejdsløses erfaringer, tanker og handlinger. Det er stadig en moralsk sociologi, hvor mennesker har noget på spil, men engagementsregimerne belyser, hvordan kritik og retfærdiggørelse kun udgør en lille del af menneskers moralske praksis.

Engagementssociologien opererer med et dynamisk perspektiv på menneskers handlinger og væren i verden (Thévenot 2002). Det gør den for det første, fordi virkeligheden ikke ses som homogen og ensrettet (fx en kollektiv norm eller styringsrationalitet), men *sammensat* af institutioner med forskellige og spændingsfyldte logikker. Mennesker befinder sig med andre ord ofte i situationer, hvor det ikke er givet, hvad og hvordan de skal forstås og evalueres. I den arbejdsløses tilfælde bevæger denne usikkerhed sig fra hverdagsproblematikker om, hvilke og hvor mange job der skal søges, og hvad man skal sige til en jobsamtale, til dybere usikkerhed om, hvad man selv er værd, og om beskæftigelsessystemet er retfærdigt. Engagement handler derfor om at skabe (mere) sikkerhed i denne usikre verden. Det er på den ene side en verden, hvor rigtig meget er givet (fx reglerne i jobcentret og konjunkturerne på arbejdsmarkedet), og på den anden side

en verden med behov for konstante beslutninger om jobsøgning og den arbejdsløses liv uden for arbejdslivet, som kræver, at forskellige hensyn skal balanceres. For det andet er engagement derfor en *aktiv* praksis, hvor mennesker inden for de institutionelle begrænsninger gør, hvad de kan for at sikre en række goder, der anses for væsentlige for at kunne være i verden.

Således identificerer Thévenot fire forskellige engagementsregimer, der er knyttet til hver deres gode og hver deres format, for at *kvalificere* miljøet og derved vurdere, hvad der i „virkeligheden“ er relevant og har værdi.

I det første regime, *værdiordensregimet*, er virkeligheden kvalificeret til at vurdere værdien af ting såvel som mennesker og deres handlinger i henhold til forskellige *fælles goder*. Engagement i dette regime involverer dermed retfærdighed og kritik, hvor virkeligheden vurderes ud fra moralske målestokke baseret på fælles goder. Regimet bygger på det førnævnte arbejde af Boltanski og Thévenot (2006), der studerede måden, hvorpå folk løste hverdagskonflikter, for eksempel på arbejdspladsen. Disse værdiordner indeholder forskellige forståelser af arbejdsløshed og måder at styre det på, og de indeholder forskellige opfattelser af de arbejdsløses værd og værdighed. Engagement i værdiordensregimet kan både udfolde sig i den offentlige debat og nedfælde sig i reformer (Hansen 2016), men det kan for eksempel også findes, når den arbejdsløse anfægter en beslutning i jobcentret (Nielsen 2015), eller når den arbejdsløse mødes med mistro af onkel Lars under familie julefrokosten.

Modsat værdiordensregimet er de tre andre regimer ikke forberedt til offentlige stridigheder og konflikter, eftersom de ikke afhænger af fælles goder, men til gengæld ofte er nonverbale og kropslige (Thévenot 2006). I det andet regime, *planregimet*, er engagement rettet mod et gode, der spiller en hovedrolle i vores dagligdags koordinering med os selv og andre – det at lægge og gennemføre planer. Dette engagement afhænger af kapaciteten til at projicere sig ind i fremtiden og kvalificere miljøet instrumentelt og funktionelt i henhold til at opnå planen (Thévenot 2011b). Vi engagerer os konstant i planer – nogle helt kortsigtede (der skal købes ind, hentes børn etc.) og andre mere langsigtede (projekter på arbejde, karriereplaner, slankekur etc.). I den arbejdsløses tilfælde har, som vi vil vise i analysen, engagementet i planen en både central og flertydig rolle. For de flestes vedkommende leder arbejdsløshedssituationen til et engagement i planen om at komme i arbejde, men parallelt med den arbejdsløses *egne* planer leder registreringen som ledig også til igangsættelsen af jobcenters og eventuel a-kasses planer for at „aktivere“ vedkommende.

Det tredje, *familiære*, regime henviser til engagement i miljøet gennem omsorg og ved gentagen brug af skikke og rutiner for at sikre den *behagelige følelse af lethed* (*ease*), hvor man bliver familiær med sine omgivelser. Engagementet er

ofte overset, men Thévenot argumenterer for, at det er centralt for menneskers væren i verden. Det er derfor, vi indretter vores hjem, så de er „hyggelige“, og det er derfor, vi vender tilbage til steder og ting, som skaber denne følelse af familiaritet eller ease.

Endelig har Thévenot beskrevet det *eksplorative* regime som den type engagement, hvorigennem folk stræber efter *begejstring og spænding gennem nysgerrighed, opdagelser og innovationer* (Auray 2010; Thévenot 2011b), som når forskere går på opdagelse i data, eller når man skifter job for at prøve noget nyt. I den henseende *kan* jobsøgning også være et engagement i det eksplorative engagement, men det vil, som vi vil se, ofte stå i modsætningsforhold til andre engagementer.

Det er en af hovedpointerne, at engagement sjældent er selvfølgeligt og ligetil, men snarere prøvende, spændingsfyldt og skrøbeligt. Engagement kan med andre ord mislykkes. Thévenot beskriver dette som de to sider af engagementet: *åbne og lukkede øjne* (Thévenot 2010, 2011a, 2011b). „Lukkede øjne“ er en hvilen i engagement, der indebærer selvtillid og tillid til opfyldelsen af engagementets gode, mens „åbne øjne“ indebærer tvivl og mistanke om, hvad engagementet forsømmer og/eller ofrer. „At åbne øjnene“ ændrer altså engagementet fra at stole på, „hvad der er“, til „hvad der kunne være“ (Blokker & Brighenti 2011; Hansen 2016b:132).

Hver af de fire regimer har hvert sit særskilte format for at skifte mellem de to sider af engagementet (Thévenot 2011a). I værdiordensregimet har lukkede øjne en ceremoniel karakter, hvor aktører accepterer værdisættelsen af personers og tings værd samt det fælles gode, de tillægger det. Engagement med øjnene åbne i dette regime indebærer, at værdisættelsen sættes på prøve, og kritik og retfærdiggørelse er nødvendig. I planregimet følges planen med beslutsomhed med lukkede øjne, mens åbne øjne kendetegnes ved synlig ubeslutsomhed og tvivl med hensyn til at nå planens mål. I det familiære regime er lukkede øjne rutinelignende og indebærer tillid og tro på miljøet, hvorimod åbne øjne er karakteriseret ved famlen og uro. Endelig kan det eksplorative regime ændre sig fra nysgerrigt og udforskende (lukkede øjne) til uforpligtende og løsrevet (åbne øjne).

Endelig er det værd at notere, hvilken rolle magt og styring spiller i engagementssociologien. Det er klart, at institutioner og styringsteknologier som dem, ledige møder i det lokale beskæftigelsessystem, er en del af det „miljø“, som mennesker engagerer sig. I engagementssociologiens perspektiv problematiseres magtformer således ofte for deres forsøg på at fiksere visse engagementer, mens andre engagementer underkendes (Hansen 2016b).

Før vi præsenterer vores metode, kan et eksempel fra fiktionens verden bruges til at illustrere engagementets omskiftelighed imellem regimer og imellem åbne

og lukkede øjne som arbejdsløs. I Stéphane Brizés film *Markedets lov (La loi du marché)* fra 2015 følger vi den 51-årige arbejdsløse fabriksarbejder Thierry, et år efter at han blev afskediget sammen med 750 andre. Filmen viser for det første, hvordan arbejdsløshedsoplevelsen er gennemsyret af situationer, hvor ens værd sættes på prøve (værdiordensregimet). I en af de første scener sidder Thierry med tidligere kolleger og debatterer den igangværende sag mod deres tidligere arbejdsgiver. Fyringen kritiseres som „uretfærdig“, fordi firmaet ikke var økonomisk presset, og en af de tidligere kolleger opfordrer derfor til at fortsætte kampen og få de „ansvarlige skiderikker dømt“ og ikke „lade de 750 andre i stikken“ uden kompensation for deres tab. For Thierry er denne kvalificering af situationen dog i stigende grad i spændingsfuld kontrast til det engagement, der kræves i hans møder med jobcentret og fremtidige arbejdsgivere. Det ses for eksempel tydeligt i en typisk situation på et aktiveringskursus, hvor en fiktiv jobsamtale med jobkonsulenten optages og evalueres af de andre kursusedtagere. Hvad der ville være værdsat som en stolt karakter i den forrige scene i caféen bliver her nedgjort som „uden energi“, „kold“ og „uhøflig“. Disse evalueringssituationer presser hermed Thierry mod et planengagement med det ene mål at få et (hvilket som helst) job. Ved at følge Thierry fra en situation til en anden vises, hvordan planengagementet veksler mellem lukkede og åbne øjne, hvor planer revideres, og kravene til et fremtidigt job gradvist sænkes. Det intensiverede planengagement sætter andre engagementer under pres. Det familiære engagement er på den ene side det, der sikrer, at han ikke falder fra hinanden, eksemplificeret ved det familiære intime samvær omkring middagsbordet og hans omsorg for sønnen, men det bliver også mere og mere skrøbeligt. Også det eksplorative engagement rekvadrificeres til planens, når campingvognen sælges, og danselektionerne droppes for at spare penge. Således viser filmen (ganske realistisk), hvordan engagementerne griber ind i hinanden, og hvordan arbejdsløshedsoplevelsen kan vende op og ned på forholdet imellem dem.

Metode

Vi har gennemført 25 dybdegående semistrukturerede interview med dagpenge- og jobparate kontanthjælpsmodtagere rekrutteret gennem større a-kasser samt et par jobcentre i Danmark (se tabel). På baggrund af en socialpsykologisk og sociologisk interesse for arbejdsløses oplevelser har vi sigtet efter at producere empiri, der giver bred viden om deres oplevelser af systemet og af krisen samt deres hverdagsliv. For at få indblik i arbejdsløshedsoplevelsen i al dens kompleksitet og variation er det essentielt at tage udgangspunkt i subjektive perspektiver, hvortil righoldige interviews egner sig godt (se også Pultz 2017).

Interview	Køn	Alder	Uddannelse	Type af arbejdsløshed	Økonomisk støtte	Stilling før arbejdsløshed
Josefine	K	29	Sociologi	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Nyuddannet
Laura	K	26	Kommunikation Etnografi og	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Nyuddannet
Else	K	58	kommunikation	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Manager
Leif	M	44	Sociologi	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Vikar
Lene	K	57	Dansk og historie	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Professionel
Paul	M	54	Maskiningeniør Historie og	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Professionel
Maiken	K	29	kommunikation	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Professionel
Pia	K	48	Civilingeniør	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Professionel
Sofie	K	27	Dansk og historie	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Nyuddannet
Katrine	K	27	Pædagogik	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Nyuddannet
Søren	M	40	Journalist	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Professionel
Maria	K	31	Arkitekt	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Professionel
Martin	M	60	Slagter/taxachauffør	Corona-arbejdsløs	Dagpenge	Anlægg og maskinoperatører og montører
Niels	M	59	Industrioperatør	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Anlægg og maskinoperatører og montører
Ole	M	50	Ingeniør	Arbejdsløs før corona	Dagpenge	Anlægg og maskinoperatører og montører
Per	M	56	Folkeskole	Corona-arbejdsløs	Dagpenge	Teknikere og associerede fagfolk
Susan	K	31	Gartner	Corona-arbejdsløs	Kontanthjælp	Vikar
Hans	M	51	Folkeskole	Corona-arbejdsløs	Kontanthjælp	Service- og salgsmedarbejder
Charlotte	K	30	Marketing Management	Arbejdsløs før corona	Kontanthjælp	Teknikere og associerede fagfolk
Jens	M	56	Kontorassistent	Arbejdsløs før corona	Kontanthjælp	Kontorarbejder
Inge	K	57	Kontorassistent	Arbejdsløs før corona	Kontanthjælp	Kontorarbejder

Tabel: Oversigt over interviewdeltageres karakteristika.

Vi foretog interviews på baggrund af en interviewguide bestående af spørgsmål om de arbejdsløses oplevelse af systemet både før corona og under krisen. Vi stillede også spørgsmål om deres hverdagsliv, herunder personlige forhold, hobbyer, tidligere professionelle veje osv. Det empiriske materiale er skabt på en interaktiv måde (Gubrium & Holstein 2001).

På grund af coronarestriktioner er alle interviews gennemført online gennem software såsom Skype og Zoom (N = 15) eller som telefoninterviews (N = 10). Alle interviews er optaget og transskriberet ordret. Efter en grundig læsning af alle transskriptioner identificerede vi relevante koder, dels empiridrevne koder såsom corona, dels teoridrevne koder såsom selvbebrejdelse. På baggrund af analytiske workshops udviklede vi en kodemanual, og efterfølgende kodede forskningsteamet alle interview i Nvivo. Vi sammenlignede kodninger og diskuterede områder, hvor vi var enige og uenige. Vi reviderede kodningsmanualen et par gange ved at tilføje nye koder og eliminere kodningskategorier, der var stort set ubrugte. Vi har anvendt en række kodningskategorier lige fra den meget brede og inkluderende (corona) til mere specifikke kategorier (selvbebrejdelse).

I denne artikel har vi udvalgt kodningskategorier, der bedst tillader os at udforske vores forskningsspørgsmål. De udvalgte koder er „selvopfattelse og selvledelse“, „meningsfulde aktiviteter“, „møde med systemet“ kodet som både jobcenter og a-kasse samt „corona“. Ud over at analysere materialet relateret til disse koder har vi læst transskriptioner af alle interviews for at undersøge, om vi ved at anvende denne analysestrategi ville overse nogle relevante vinkler i relation til spørgsmålet. På baggrund af analysearbejdet er vi blevet gradvist mere bevidste om spændingsforholdet mellem de officielle regler og krav, hvordan disse administreres i jobcentre og arbejdsløsheds-kasser (systemets plan), og de forskellige måder, som folk leder sig selv på (den individuelle plan). At undersøge disse spændinger gav os mulighed for at reflektere kritisk over eksisterende praksis samt over de indbyggede ideologier og disses virkning på arbejdsløshedsoplevelsen.

Alle institutioner og interviewpersoner blev anonymiseret af hensyn til fortrolighed, og alle interviewpersoner gav mundtligt samtykke og blev informeret om, at de når som helst kunne trække sig fra undersøgelsen.

Analyse

Vi indleder analysen med at udforske de arbejdsløses beretninger om, hvordan systemet konfigurerer engagementet i de forskellige regimer i en stræben efter at bringe de ledige (tilbage) i arbejde. Her spiller engagement i både værdiordensregimet og planregimet en vigtig rolle. Når systemets plan midlertidigt er suspen-

deret grundet coronakrisen, navigerer de arbejdsløse så stadig i henhold til denne plan? Laver de helt andre planer? Efterlader suspenderingen af reglerne og kravene mere plads til andre regimer såsom det familiære eller eksplorative engagement? Åbner de arbejdsløse deres øjne og ser systemet anderledes?

Systemets værdier og planer

Iboende aktiveringsparadigmet er en forståelse af, at ledige kun fortjener dagpenge eller kontanthjælp, hvis de lever op til en række „pligter“. Målet med disse betingelser er dobbelt: på den ene side at få den arbejdsløse i beskæftigelse og på den anden side at teste, om den arbejdsløse er værdig til at modtage ydelser. Begge mål, som i praksis er sammenviklede, er fyldt med moralske værdispørgsmål. I det første mål handler det om at bringe de arbejdsløse til en værdighedstilstand, som antages at komme med beskæftigelse (at betale skat, selvforsørgelse, selvrealisering), mens det i det andet mål drejer sig om at evaluere den arbejdsløses nuværende værdighedstilstand (arbejdsvillighed, fleksibilitet, mobilitet, investering). På den måde har teknologierne og aktiviteterne et dobbelt formål: at *ændre* den arbejdsløses adfærd og at *teste, hvorvidt* den arbejdsløse egentlig ændrer sin adfærd. Teknologierne har til hensigt at forme konkrete handlinger, men retter sig også mod særlige måder at forstå og mærke sig selv på i, hvad der kan betegnes som den „affektive økonomi“ (Pultz 2021). Styringen er både diskursiv og affektiv, og den arbejdsløses oplevelser og følelsesliv formes af, at lønnet arbejde valoriseres så højt, og at arbejdsløse ofte ses ned på (Pultz 2021). „Aktiveringens moralske økonomi“ afhænger af flere værdiordner, som kvalificerer den arbejdsløse på forskellige måder – for eksempel som en person, der responderer på økonomiske incitamenter, som potentielt doven og inkompetent og dermed med behov for disciplin og kontrol eller som én, der mangler færdigheder og dermed har brug for investering i human kapital (Hansen 2019).

På den ene side styrer beskæftigelsessystemet i henhold til disse værdiordner gennem standardiserede og ceremonielle prøver såsom kravet om jobsøgning og obligatoriske interviews. Helt konkret indebærer reglerne om aktivering aktiv jobsøgning defineret som at søge et vist antal job om ugen samt at kunne dokumentere disse jobsøgninger. Det indebærer også deltagelse i obligatoriske kurser og samtaler med jobkonsulent. Ifølge rådighedsreglerne skal arbejdsløse stå til rådighed for arbejdsmarkedet, hvilket betyder, at de for eksempel ikke kan engagere sig i frivilligt arbejde. De skal have mulighed for at påtage sig et fuldtidsarbejde den følgende dag inklusive tre timers transport for at være berettiget til at modtage penge. Hvis de ikke lever op til disse krav, kan det føre til økonomisk sanktion.

På den anden side er aktiveringen i beskæftigelsessystemet retfærdiggjort som „personlig“ baseret på idéen om, at arbejdsløse er en alsidig gruppe med forskellige faktorer og dermed værtdiordner, der forklarer deres situation. Det vigtigste instrument for at sikre personalisering er den individuelle plan, som socialrådgiveren og den arbejdsløse sammen vedtager på det indledende møde og sidenhen evaluerer og reviderer. I det danske digitaliserede system kan den arbejdsløse besøge „Min plan“, hvilket giver „overblik over alt, hvad der skal ske fremadrettet i beskæftigelsesindsatsen, herunder planer, aktiviteter og tilbud aftalt sammen med borgeren“.² Sameksisterende med de standardiserede krav til at styre den arbejdsløse kvalificeres aktiveringen som den arbejdsløses eget engagement gennem planregimet, der sikrer, at „borgeren ikke længere oplever planen som systemets administrative papir, men som en reel plan, han eller hun selv bidrager til og har ejerskab for“.³

Med den ændrede diskurs og (midlertidige) suspendering af den aktive beskæftigelsesindsats har coronakrisen nedtonet det autoritative og ceremonielle element i systemets plan, men muligvis også den personaliserede indsats (færre eller ingen interviews, ingen aktivering osv.). I det følgende undersøger vi, hvad suspenderingen af aktiveringsinstrumenter og forpligtelser betyder for arbejdsløses engagement. Er krisen anledning til en oplevelse af værd? Er suspenderingen medvirkende til, at andre regimer såsom det familiære får mere plads? Ændrer engagementet i planregimet karakter?

Engagement i planregimet

I lyset af systemets kvalificering af den arbejdsløses engagement vil vi nu undersøge de arbejdsløses måder at engagere sig på. Det synes vanskeligt for de arbejdsløse at have lukkede øjne i planengagementet, eftersom arbejdsløshed for de fleste mennesker vidner om, at planen til en vis grad indtil videre er mislykket. Samlet set reflekterer arbejdsløse løbende på deres jobsøgningsplaner og de strategier, de anvender i søgen efter et job. Et flertal af interviewpersonerne beskriver kontinuerlig tvivl med hensyn til planens specifikke sammensætning: Bruger jeg min tid bedst muligt? Skal jeg bruge andre strategier? For eksempel udtrykker Maria den personlige smerte, der er involveret i at have åbne øjne, og reflekterer kritisk over, hvordan man styrer sig selv. Adspurgte direkte til hendes egen idé om, hvad hun vil gøre fra nu af, og hvad hun tror, at der skal til for at få et job, svarer hun, åbenlyst frustreret:

Det er det, der fylder, det er det spørgsmål, jeg vågner med hver dag. Gør jeg det godt nok lige nu? Og det er virkelig ... Det synes jeg er en af de store ting, der er kommet her, hvor presset også er kommet på – er det her en *dead end*; følger jeg

den rigtige strategi? Altså, hvad er den rigtige strategi? Hvor er det, jeg skal bruge min energi? Skal jeg ringe til hele mit netværk først? (Maria, 31).

At engagere sig helhjertet i planregimet uden at have kontrol over resultaterne gør arbejdsløshedsoplevelsen udmattende. Den mislykkede plan får hende til at føle sig utilfreds her og nu, men hun bekymrer sig også om de langsigtede virkninger af sin arbejdsløshed.

Og altså jo, man er ulykkelig over, at man står op hver dag og ikke ved, hvad man skal lave. Men de der langsigtede konsekvenser af, hvad har det af betydning for mit voksenliv, og altså, hvornår kan vi købe ... Vi har haft møder med banken, 'Hvornår får du så et arbejde?' Ja, det ved jeg virkelig ikke. Det ville jeg ønske, jeg kunne svare dig på.' Og alt det der med at skulle søge job i Netto, altså her i coronakrisen har jeg også søgt job, der ligger langt væk, og jeg har søgt på skoler. Og jeg hører ingenting, jeg bliver afvist, nå okay, det kunne jeg så heller ikke bruges til (Maria, 31).

Usikkerheden for fremtiden lægger forøget pres på at revidere hendes plan, blive mere fleksibel i forhold til at søge job, der ligger længere væk geografisk, og på tværs af erhverv såvel som job med lavere rang, men det sætter samtidig gang i refleksioner om hendes værd med følelsen af at være ubrugelig. Det vender vi tilbage til i analysens sidste afsnit.

Men hvordan har coronakrisen og den midlertidige suspendering af forpligtelser påvirket engagementet i planen om at få et job? I det empiriske materiale finder vi, at selv for dem, der allerede havde en meget aktiv jobsøgning før corona og er hurtige til at skrive jobansøgninger, betyder suspenderingen af kravet om at søge job hver uge en forskel, ikke i forhold til søgningstempoet, men i forhold til kvalificeringen af jobsøgningen. Som Else siger: „Det har været super (griner) [at slippe for kravene]. Det er ikke, fordi jeg har søgt færre.“ Maiken mener, at jobsøgning er blevet mere meningsfuldt i løbet af denne periode, hvor kravet har været suspenderet, både fordi hun ikke behøver at søge job, som hun beskriver det, og fordi hun kan søge job på en mere fleksibel måde, hvor hun kan øge ansøgningerne i tider med mange interessante ledige stillinger og skrive færre i tider med færre relevante stillinger.

Jamen, det er meget anderledes det her med, at den her presfølelse af at skulle: 'Jeg skal også huske at nå at søge det.' Det er lettere at få søgt nu, hvor det ikke er sådan en: 'Det skal du gøre.' Fordi så er der ikke samme stress på, 'nu skal du også huske at søge to', fordi hvis jeg nu kun får søgt en, så kan det være, at jeg søger tre næste uge, og så går det cirka op med mit eget mål (Maiken, 29).

Laura er enig i den forstand, at hun er lettet over, at der er pause fra kommunikationen fra jobcenteret og arbejdsløhedskassen:

Men ud over det synes jeg faktisk, at det er, som om der er blevet slækket en del på tingene, 'regelmæssigt', eller hvad man skal sige. Og det synes jeg faktisk, har været lidt befriende, at jeg ikke hele tiden har skullet forholde mig til det ene og det andet, og det vælter ind med mails fra jobcentret 'Nu skal du tjekke det' og a-kassen 'Nu skal du holde øje med det', 'udfyld det her' og det ene og det andet. Der har været meget mere pusterum i forhold til det (Laura, 26).

Maiken fortæller, at hun i stedet for at planlægge sin jobsøgning på baggrund af aktiveringskrav nu har mulighed for at fokusere på arbejdsmarkedet og kun bruge tid på de ansøgninger, som giver mening for hende. Suspenderingen af forpligtelserne gør det mere synligt for hende, at systemets plan var tilknyttet „pres“ og „stress“. For Maria er dette relateret til måden, hvorpå suspenderingen fjernede det ceremonielle element af jobsøgningen:

Altså, jeg ved ikke, om man kan sige, at der er sådan et link til uuh, du skal ikke lave noget, altså, det har mere overordnet været den der følelse af, der er netop ikke nogen overordnet, der står og kigger på, om jeg opfylder alle mine pligter inden den 25. maj. Ikke at have det der overordnede Saurons øje på én har sådan lige, så har man lige kunnet rette sig lidt på en anden måde, og så afhænger det af mig selv, og det var for min egen skyld [...] ikke for jobcentrets skyld. Jeg har ikke søgt arbejde for at bevise, jeg søger arbejde. Jeg har søgt arbejde, fordi jeg gerne vil have et arbejde (Maria, 31).

Iboende i systemets kvalificering af planengagementet er en forståelse af, at arbejdsløse kun ansøger om job, hvis de er forpligtet og har incitament til at gøre det; ellers forbliver de inaktive eller vurderes måske endda som dovne. Denne ceremonielle moralske vurdering eller prøve opleves dermed også at være sat på pause under suspenderingen, så hun faktisk kan opleve et andet, mere meningsfuldt og autonomt planengagement.

Coronakrisens nedlukning af jobcenter og arbejdsløshedskasser betyder også, at arbejdsløse ikke skal deltage i obligatoriske interviews. Ifølge Else har det været en lettelse ikke at skulle gå til møder på jobcentret.

Jeg er jo sluppet fri for at skulle til samtale i jobcentret. Og da jeg aldrig har oplevet jobcentret som en hjælpsom instans, altså, der er ikke nogen, der har bistået mig med at komme i job, så er det ikke noget, jeg har savnet voldsomt (Else, 57).

For Else har det at leve op til systemets krav været løsrevet i forhold til hendes overordnede mål. For et betydeligt mindretal af de mennesker, vi interviewede, er det ikke blot den ceremonielle dimension af de suspenderede krav, der giver dem lettelse, men det oplevede pres for at overholde dem.

Men med det samme ... det her jobsøgning, jeg kan mærke, at puuuuh det tager pusten fra mig, og jeg bliver ked af det. Jeg har rigtig let til tårer, når jeg snakker

om det. Jeg kan mærke dem nu, at de sidder der og generer mig. Og så var coronavirussen lidt en velsignelse, fordi den satte de her rådighedskrav lidt på standby (Josefine, 29).

Josefine var overvældet af arbejdsløshedsoplevelsen, og derfor gav suspendering fra planregimet hende en tiltrængt pause. Imidlertid er der andre af de interviewede, der har følt sig isoleret og efterladt af beskæftigelsessystemet og derfor ikke var i stand til at „komme videre“ mod et job uden sparring eller støtte fra jobkonsulenter (se mere i Pultz & Hansen (2021) om forskelle mellem dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere).

Planregimet æder sig ind i det familiære engagement

Engagement involverer nødvendigvis kompromiser mellem engagement i forskellige regimer. Gennem det empiriske materiale blev det tydeligt, hvordan de forskellige regimer påvirker hinanden. Dermed vender vi os mod dynamikken mellem planengagement og andre engagementer. Først kigger vi på, hvordan planregimet for nogle af vores interviewpersoner i stigende grad finder inspiration i eller endda presser engagementer i andre regimer. For nogle fører tvivlen i planengagementet til ændringer i det familiære engagement. Eksempelvis har Inge altid været glad for at male og lave håndarbejde og har længe overvejet at samle en gruppe mennesker med samme hobby, men efter hun blev arbejdsløs, har hun ikke „den mentale energi til det“, og at male en hel dag giver hende „dårlig samvittighed“ (Inge, 57). Således er engagement i det familiære regime nedtonet eller endda ikke muligt, da planregimet tager al energien, og det familiære engagement ikke længere giver hende samme følelse af ease, men snarere skyld, selvom hun indrømmer, det er noget „vrøvl“. Selvom hun har sine øjne åbne og kritisk reflekterer over det „vrøvl“, har hun ikke været i stand til at handle på en anden måde. Maria beskriver, at hun ikke kan slappe af, før hun får et job, og derfor er det eneste, hun kan gøre, at sidde ved sin computer:

Det er meget øhm .. altså, nogle gange har jeg måske siddet og kigget ind og tænkt, nu ved jeg virkelig ikke, hvad jeg skal gøre. Altså, det er måske to dage her i coronatiden eller generelt, det er virkelig ikke særligt tit, hvor ... så sidder jeg og ser på noget andet. Jeg sidder altid ved min computer. Jeg kan ikke gøre noget andet, før jeg har fået et arbejde. Hvis jeg vidste i morgen, at jeg har arbejde fra 1. august, så kunne jeg ligesom sige, okay, nu skal jeg sy det her, jeg skal plante de her blomster nede i haven, jeg skal hjem og besøge mine forældre og bare gå og hygge mig hjemme ved dem. Altså, de der ting det kan jeg slet ikke, altså, jeg skal have et arbejde, før jeg kan hygge mig (Maria, 31).

Planregimet har således effektivt ekskluderet engagement i andre regimer med betydelige konsekvenser for livskvaliteten.

Mens planengagementet for nogle ekskluderer andre regimer, har vi også identificeret dynamikker, hvori engagementer i andre regimer underordnes planregimet. For eksempel har Lene altid været glad for havearbejde, men efter hun blev arbejdsløs og blandt andet har deltaget i opstartskurser for selvstændige, ser hun det pludselig som en mulighed for at udvikle en virksomhed:

Og så har jeg jo på privatfronten den interesse for have i det hele taget og ej, hvis man nu kunne ... Jeg har lavet nogle havetegninger til venner *for free*, og så lige pludselig så tænkte jeg, ej, hvis man kunne udvikle den del. Det kunne bare være sjovt og spændende, og så kunne jeg ligesom bruge de kompetencer, jeg har fra min videregående uddannelse, og så bruge den der praktiske del, som jeg også rigtig godt kan lide (Lene, 57).

For Lene rekvalificeres havearbejdet, som både er kilde til familiært og eksplorativt engagement, igennem planregimet til forretningsidéer. Lenes private interesse i havearbejde, som hun normalt forbinder med at slappe af og tage fri, bliver således en del af et planengagement mod at få et job.

Ofring af planregimet for engagement i det familiære og eksplorative regime

I stærk kontrast til ovenstående resulterede suspenderingen for andre af vores interviewpersoner i et vakuum, der på forskellige måder gav plads til at træde ud af planengagementet og tage en pause fra jobsøgning og i stedet for eksempel bruge mere tid sammen med familien, stå for hjemmeundervisning af egne børn under den første nedlukning og starte nye fritidsaktiviteter osv.

Et par af vores interviewpersoner lader til at engagere sig i deres nuværende beskæftigelsessituation med et eksplorativt engagement, hvor det langsomme tempo i deres nuværende situation har fået dem til at „tjekke med sig selv“, hvordan de vil tilbringe deres fremtidige (arbejds)liv:

Det var en god lejlighed for mig til at tænke over tingene og finde ud af, hvad det egentlig er, jeg skal resten af livet, ikke. I stedet for bare at skride ud ad den samme tangent hele tiden. Jeg bruger egentlig tiden konstruktivt til at sige, hvad er det, jeg vil? Og prøve at mærke lidt i mig selv, hvad er det, jeg har lyst til (Ole, 50 år).

Nogle gange har jeg lært mere det her halve-hele år om arbejdsliv og min rolle i at være tandhjul i en eller anden maskine, eller hvad jeg nu var, end jeg har lært ved ikke at gøre det. [...] Jeg havde aldrig nogensinde kunnet finde ud af reelt at

tage temperaturen på det, medmindre jeg havde stået, hvor jeg står nu og ikke har noget arbejde (Jesper, 34 år).

Begge fremhæver det at være arbejdsløs som en mulighed for at undersøge nærmere, hvad de vil med deres liv bredere set. Ole og Jesper tilgår situationen med en „åbenhed over for det hidtil ubemærkede“, der som nævnt karakteriserer det eksplorative regime.

Som tidligere beskrevet er engagement i det eksplorative regime karakteriseret ved entusiasme ved at udforske nyt. Jesper og Oles entusiastiske udtryk for meningsfuldheden af nye indsigter vedrørende deres liv og tillid til, at de med tiden vil finde et job, illustrerer dette engagement. De har kvalificeret deres situation som en (selv)opdagelse, der giver nye spændende indsigter om dem selv. Jesper udtrykker endda, at hvis det ikke havde været for hans tid som ledig, ville han ikke have været i stand til at sætte sit hurtige arbejdsliv på pause, „køre på en karrierebane med 100 km i timen,“ som han siger det. Mere konkret har Ole og hans kæreste en drøm om at flytte til udlandet, og Ole tager således muligheden for at bruge sin tid som arbejdsløs til at udforske mulighederne for det, mens Jesper udforsker mindfulness, meditation og buddhisme, og samtidig har han genoptaget en gammel passion for gymnastik. Han understreger, hvordan hans tid som arbejdsløs har lært ham at udforske og gøre ting udelukkende af lyst og interesse i modsætning til at gøre ting for at opnå noget (i arbejdslivet). Kort sagt udforsker han en meningsfuldhed med livet, som ikke afhænger af beskæftigelsesstatus, og som endda medfører et kritisk blik på hans tidligere arbejdsliv.

Mens vi har set, at nogle af deltagerne har været (selv)udforskende, gav suspenderingen for andre plads til et stærkere engagement i det familiære regime. Nogle af de arbejdsløse drager fordel af denne enestående „efterspørgselsfri“ periode og tager helt en pause fra jobansøgningerne. De engagerer sig i stedet i at drage omsorg – bruge tid sammen med familien, hjælpe familiemedlemmer eller venner med praktiske problemer, passe familiens børn, hjemmeundervise egne børn eller bruge tid på praktiske projekter i deres haver eller lejligheder. Eksempelvis beslutter Søren, en 40-årig journalist, ikke at søge job, men i stedet at engagere sig i relationen til og hjemmeundervisningen af sin søn, der er sendt hjem fra skole som en del af nedlukningen.

Jeg synes jo, det har været en kæmpe gave at kunne bruge så meget tid på min dreng og hjemmeundervise. Jeg vil faktisk sammenligne det med dengang, jeg var på barsel med ham, som var en fantastisk tid. Det er jo så dejligt at have mulighed for at være så tæt på sit barn, ikke. Og det giver også mulighed for at få en kæmpe indsigt i, hvad han kan fagligt, og hvad han laver. Det får man jo ikke mulighed for at undersøge så tæt til hverdag, vel. På den måde har det egentlig været et frirum, fordi dagpengeperioden har været på pause (Søren, 40).

At beskrive sin tid med hjemmeundervisning af sin søn som en „gave“, „et frirum“ og en mulighed for at komme „tæt“ på sønnens hverdagsliv i skolen peger mod den lethed og intimitet, der er i det familiære engagement. Deltagelse i det familiære regime udtrykkes således gennem tilværelse, intimitet og afslapning, der i modsætning til planregimet (som vi typisk har set værende en del af arbejdsløshedsoplevelsen) ikke har en funktionel/instrumentel kvalitet.

Engagement i værdiordensregimet

Sidst vender vi os mod, hvordan manglen på at opnå det gode ved planengagementet kan skifte til engagement i værdiordensregimet – både i form af indre selvevaluering og evaluering af ydre omstændigheder. Med hensyn til førstnævnte fører det mislykkede planengagement til tvivl om egne evner, mindreværd, selvbebrejdelse og nedgradering af ens egen værdi på arbejdsmarkedet, for eksempel ved at søge bredere eller måske endda ulønnet arbejde. Vi ser imidlertid også, at coronakrisen kan føre til en revaluering af de ledige selv. Eksempelvis giver krisen Maria mulighed for at tale åbent om sin formelle status, eftersom hun oplever en større forståelse af at være arbejdsløs, og hun bemærker, at forbindelsen mellem arbejdsløshed og manglende kompetencer er blevet løst:

Selvom jeg ikke var blevet ansat, så kunne jeg ligesom sige: ‘Årh, jeg skulle lige til at lave en erhvervs-ph.d., men SÅ KOM CORONA.’ Altså, det er blevet en ret nice fortælling, et eller andet sted så handler det ikke om noget med, at jeg ikke kan finde ud af noget. Det handler om, årh, det var lige de ydre omstændigheder, der gør, at det var godt nok ærgerligt (Maria, 31).

Krisen giver således Maria (og andre) mulighed for at tale om arbejdsløshed som en ulykke uden for hendes kontrol i modsætning til den individualiserede forståelse af arbejdsløshed, der er integreret i „aktivparadigmet“, og som hænger tæt sammen med oplevelser af selvbebrejdelse (Pultz 2017).

Andre fortolker coronakrisens virkninger på mindre selv-anerkendende måder. Her er krisens effekt knyttet til øget økonomisk usikkerhed og øget ledighed, der gør konkurrencen om sparsomme job endnu hårdere. Nogle skelner derfor mellem mennesker, der er blevet arbejdsløse som en effekt af coronakrisen, og dem, der var arbejdsløse tidligere:

Jeg synes da også, at i og med man hører, der er mange, der bliver afskediget, så kan det jo også godt gøre, at man tænker, hvad så med dem, der var ledige lige inden corona, bliver det så endnu sværere for os, altså? Det synes jeg er lidt hårdt eller meget. Det synes jeg godt nok, det er (Lene, 57).

Lene spekulerer i, at der er forskel på de to grupper, og at særligt den allerede ledige gruppe vil lide under omstændighederne, og dette virker nedslående på hende. På lignende vis spekulerer Inge i, at den moralske test for mennesker, der bliver arbejdsløse under corona, vil være mildere, og at de derfor vil være mere attraktive jobkandidater:

Så der ved jeg da godt, at nu er der en masse andre nye ledige, som formentlig vil blive valgt først frem for mig, så jeg føler også, at jeg er blevet rykket et par skridt længere tilbage i køen [...] Men det er jo klart, at det er noget, folk kigger efter, når de sidder med de her jobansøgninger, og hvis der så er en, der skriver, at de blev fyret på grund af coronakrisen, så er arbejdsgiverne mere villige til at tage dem ind end en, der har været ledig før coronakrisen (Inge, 57).

Vi ser altså, at coronakrisen til en vis grad ændrer den moralske test for arbejdsløse og især for dem, der blev arbejdsløse under corona. Ifølge Pultz' (2018) empiriske studier af arbejdsløse før coronakrisen var der mange, der havde opfattelsen af at blive set som en byrde for samfundet. Den oplevelse gør sig også gældende for flere af vores deltagere i dag. Eksempelvis kritiserer Else arbejdsløshedssystemet, og hvordan arbejdsløse „betales for at holde sig væk“ i stedet for at blive brugt, og hun går ind for i større grad at integrere arbejdsløse som frivillige i coronainsatsen:

Man kunne måske også fra det offentliges side havde gjort lidt mere for at tænke ledige ind [i coronastaben]. Også spørge ledige om at være frivillige aktører under coronakrisen, fordi det havde været med til at give et mere positivt billede af, at man godt kan gøre noget for samfundet. Fordi helt ærligt der må man sige, at som ledig der bliver du betalt for at holde dig væk og ikke skabe problemer (Else, 57).

Tilsvarende genovervejer Katrine, hvad hun forstår som et „job af god kvalitet“ i lyset af corona, og behovet for at føle sig „nyttig“ og bidrage til samfundet bliver presserende for hende, hvilket i en eller anden forstand indikerer, at hun „åbner øjnene“ på ny: „Jeg følte en stor trang til at melde mig som covid-assistent [...] Det ville give meget mere mening for mig at kunne træde til her i corona og igen tilbage til at være nyttig og være en, der giver gavn, og at der er brug for en“ (Katrine, 27).

Et andet eksempel på engagement i værdiordensregimet er Lene, som er meget kritisk over for betydningen af aldersdiskrimination af arbejdsløse i jobsøgningsprocesser, og hun ønsker at arrangere en paneldebat, der bringer opmærksomhed på uretfærdigheden:

I *Politiken* har der været interview med den nye beskæftigelsesminister Peter Hummelgaard, hvor han selv gav udtryk for, at han var vred over, at det var så

svært for folk i min aldersgruppe at komme i job. Så tænkte jeg, nå, hvis han tænker sådan, det var da dejligt, så vil jeg lige skrive til ham. [...] Der skrev jeg også til Beskæftigelsesministeriet, de syntes, nej, det var en rigtig god idé, gå ud og find nogen, der vil putte penge i det (Lene, 57).

Lene er proaktiv i at forsøge at løse problematiske forhold for ældre ledige. Hun sætter pris på at have en beskæftigelsesminister, der er opmærksom og bringer spørgsmålet op, men hun er skuffet over, at han ikke er villig til at finansiere begivenheden. På samme tid er der også et element af planengagement i hende, eftersom det knyttes til hendes ambition om at blive iværksætter. Igen ser vi, at grænserne mellem regimerne ikke er entydige, men i bevægelse og dynamiske. Arbejdsløse er med andre ord ikke *enten* kritiske *eller* subjektiverede, men placeret i et krydsfelt af hensyn og udfordringer, som de pragmatisk håndterer og reflekterer over i deres hverdagsliv.

Konklusion

I denne artikel satte vi os for at undersøge den subjektive oplevelse af arbejdsløshed under coronakrisen og den midlertidige suspendering af aktiveringsmaskineriet ved at udforske, hvordan arbejdsløse engagerer sig i de forskellige regimer under coronakrisen. Det teoretiske apparat gjorde det muligt at identificere komplekse og alsidige engagementer hos arbejdsløse i en tid, hvor vi ser nybrud i forståelsen af, hvad ledighed er, og hvad ledighed skyldes, samtidig med at aktiveringsparadigmet og idéen om „den aktive jobsøger“ fungerer som en disciplinær baggrund. Det negative syn på ledige forsvinder givetvis ikke som dug for solen, men det naturlige eksperiment levner plads til, at vi ser antydninger af alternative måder at forstå arbejdsløshed på, både fra politisk hold og „indefra“ fra de arbejdsløse selv.

Coronakrisen udgør et naturligt eksperiment, hvor vi fik mulighed for at se nærmere på, hvad arbejdsløse oplever, føler og tænker i denne nyopståede situation, hvor de midlertidigt var sat fri fra diverse krav og regler, men samtidig rammesættes deres oplevelser af en verdensomspændende krise og af en årelang devaluering af den arbejdsløse og dennes værd. Arbejdsløshed er en dilemmafyldt og tvetydig oplevelse, der bevæger sig mellem engagementsregimer og mellem lukkede og åbne øjne. For det første er det at være „aktiv“ ikke kun en forpligtelse, der stammer fra jobcentrets instrumenter. Systemets plan, der dikterer, at den arbejdsløse skal finde et job, er for de flestes vedkommende identisk med den individuelle plan, da succesfuld jobsøgning netop udgør muligheden for at forlade en uønsket situation uanset forpligtelser og teknikker i beskæftigelsessystemet (Demazière 2017). De ofte instrumentelle og standardiserede forpligtelser til

jobsøgning, der synes integreret i aktivparadigmet, installerer således et potentielt spændingsforhold til den arbejdsløses egen følelse af meningsfuld jobsøgning (Demazière 2021). Arbejdsløse konfronteres med hverdagens pragmatiske behov for at leve, hvor det at få et job ofte er et af mange andre elementer såsom omsorg for børn og familie, socialt liv, betaling af regninger, daglige rutiner, deltagelse i lokalsamfundet osv. Begge disse elementer af arbejdsløshedsoplevelsen betyder, at overholdelse af forpligtelser og „at spille rollen som jobsøgende“ ikke er ensbetydende med accept. Arbejdsløse har vist sig at have dybe refleksive kritiske evalueringer af beskæftigelsessystemet og den situation, de befinder sig i.

Usikkerheden om, „hvad der er“, og hvad vil der komme, er for de fleste arbejdsløse en tilstand af „at åbne øjnene“ i alle engagementer. Coronakrisen har også været en begivenhed, der til en vis grad har sat aktiveringspolitikken på prøve ved at synliggøre, hvilke aspekter der normalt er forbundet med stress, pres og overvågning, og hvilke aspekter såsom sparring og support man savner igennem fraværet af dem. Derudover har coronakrisen justeret og vendt den moralske prøve for de arbejdsløse, da arbejdsløshed stort set nu har været forbundet med eksterne og strukturelle faktorer, hvilket modsætter sig den individualiserende og ansvarliggørende dynamik, der har været forbundet med aktivparadigmet i en dansk kontekst før coronakrisens indtog (Hansen 2019; Pultz 2017; se også Pultz & Hansen 2021). Derfor er det blevet mere accepteret at sige, man er ledig, samtidig med at en polariserende skelnen mellem arbejdsløse før og under corona lurer og inviterer nye os versus dem-dynamikker ind.

Vi har vist, hvordan beskæftigelsessystemet fremmer og kvalificerer engagement i planregimet, hvilket også afspejles i de arbejdsløses praksis. På et strukturelt niveau ser vi, at planregimet dominerer i skabelsen af den aktive jobsøgende. For nogle arbejdsløse er investering i planen en ekskluderende strategi, der gør det umuligt at finde ro i det familiære regime. I stigende grad trækker planregimet på aspekter af det familiære regime og måske også det eksplorative regime i jagten på at optimere jobmulighederne. Vi har identificeret planregimets dominans på trods af suspenderingen, men også hvordan det familiære regime og måske i mindre grad det eksplorative regime i stigende grad absorberes af planen og således instrumentaliseres i forhold til målet om at finde job. Vores resultater stemmer overens med Pultz (2017) og Pultz og Sharone (2020) der har vist, hvordan sociale relationer instrumentaliseres i beskæftigelsessystemet ved at tilskynde folk til at drage fordel af sociale relationer (inklusive venner og familie) i deres jobsøgning (såkaldt *networking*). Desuden tilskyndes arbejdsløse til at opføre sig som små virksomheder og i den forstand blive deres eget brand, hvilket ligeledes eroderer grænser mellem privatliv og arbejdsliv (Pultz 2018; Vallas & Cummins 2015). Fra et engagementsperspektiv indebærer dette skridt i stigende grad at rekvalificere

andre engagementer (familiært, eksplorativt) og tilpasse dem til det gode, der er identificeret i planen, dvs. jobplanlægning. Undersøgelsen peger således på vigtigheden af at engagere sig i andre regimer end planen, hvilket ofte negligeres i beskæftigelsessystemet såvel som i store dele af litteraturen om arbejdsløshed.

Interessant nok identificerede vi også arbejdsløse mennesker, som qua ledighed var i stand til at engagere sig i det eksplorative og familiære regime, som kritisk vurderede deres livskvalitet inden for hamsterhjulet og værdsatte et langsomt tempo og investerede i personlige forhold. Denne variation understreger vigtigheden af at tage hensyn til heterogeniteten blandt arbejdsløse, som allerede Wanberg og Machese (1994) understregede. Inden for rammen af engagement har vi kunnet identificere, hvordan nogle arbejdsløse træder ud af planregimet og deltager i andre regimer. Det, de lærer ved deltagelse i eksempelvis det eksplorative regime, er ikke nødvendigvis løsrevet fra arbejdslivet eller planengagementet, men det er ikke hovedmålet for disse bestræbelser. Blandt vores interviewpersoner var de arbejdsløse, der udelukkende var i stand til at investere i planregimet, også dem, der led den største følelsesmæssige belastning. At bruge tid væk fra jobsøgning og træde ud af planen og deltage i andre regimer synes at være afgørende for at bevare en bedre livskvalitet. Det stemmer overens med Pultz og Teasdale (2017: 9), som skriver: „Hvis arbejdsløse oplever at blive investeret i og engageret i meningsfulde aktiviteter, virker det som en beskyttelse mod en forringelse af mental sundhed.“ Demazière (2020) når frem til en lignende konklusion i et studie, hvor han interviewer tidligere arbejdsløse, der havde succes med at finde et job. Her identificerede han en jobsøgningsstrategi, hvor de tidligere arbejdsløse investerede *begrænsede* følelsesmæssige ressourcer i jobsøgningen for at undgå en stærk følelse af nederlag og afvisning. Ved at anvende den strategi undgår de den mere fundamentale tvivl om, hvorvidt der er noget galt med dem. Det at engagere sig i andre regimer ser ud til at være forbundet med øget velvære samt en bedre jobsøgning, hvilket bør give anledning til diskussion om de mindre synlige, men overordentlig vigtige omkostninger ved, at systemet på nuværende tidspunkt næsten udelukkende er orienteret mod at intensivere og udbrede planengagementet mest muligt.

Til sidst vil vi nævne et par begrænsninger, der knytter sig til den konklusion, at planengagement overlejrer andre engagementer. En interviewundersøgelse risikerer at gå glip af nogle typer engagement, især engagementer, der karakteriseres som primært ikke-verbale og intime (Hansen, Nielsen & Korsbæk Sørensen 2016), hvorfor fremtidige undersøgelser bør forfølge etnografiske (fx observation, skyggeforløb) metoder for at vise disse.

Noter

1. Artiklen er en redigeret dansksproget udgave af Sabina Pultz, Magnus Paulsen Hansen og Helene Jepsen (2021): Planning for a Job. The Trying Experience of Unemployment during the COVID-19 Crisis in Denmark. *International Perspectives in Psychology: Research, Practice, Consultation* 10(4):228-42. <https://econtent.hogrefe.com/doi/10.1027/2157-3891/a000028>.
2. <https://star.dk/it/borger-it/min-plan-digitalt-overblik-over-beskaeftigelsesindsatsen/>.
3. <https://star.dk/it/borger-it/min-plan-digitalt-overblik-over-beskaeftigelsesindsatsen/>.

Litteratur

Auray, Nicolas

2010 Les technologies de l'information et le régime exploratoire. In: P. van Andel & D. Bourcier (eds): *La Sérendipité Dans Les Arts, Les Sciences et La Décision*. Pp. 329-43. Paris: Hermann.

Baker, Tom & Courtney Davis

2018 Everyday Resistance to Workfare. Welfare Beneficiary Advocacy in Auckland, New Zealand. *Social Policy and Society* 17(4):535-46. <https://doi.org/10.1017/S1474746417000306>.

Beskæftigelsesministeriet

2020 Bredt flertal sætter timekrav for folk på kontanthjælp på pause. 6. april. Hentet fra: <https://bm.dk/nyheder-presse/nyheder/2020/04/bredt-flertal-saetter-timekrav-for-folk-paa-kontanthjaelp-paa-pause/>.

Blokker, Paul

2011 Pragmatic Sociology. Theoretical Evolvement and Empirical Application. *European Journal of Social Theory* 14(3):251-61. <https://doi.org/10.1177/1368431011412344>.

Blokker, Paul & Andrea Brighenti

2011 An Interview with Laurent Thévenot. On Engagement, Critique, Commonality, and Power. *European Journal of Social Theory* 14(3):383-400.

Boland, Tom

2015 Seeking a Role. Disciplining Jobseekers as Actors in the Labour Market. *Work, Employment and Society* 30(2):334-51. <https://doi.org/10.1177/0950017015594097>.

Boland, Tom & Ray Griffin

2015 *The Sociology of Unemployment*. Manchester: Manchester University Press. <https://doi.org/10.4000/sdt.643>.

2016 Making Sacrifices. How Ungenerous Gifts Constitute Jobseekers as Scapegoats. *Distinktion: Journal of Social Theory* 17(2):174-91. <https://doi.org/10.1080/1600910X.2016.1198920>.

Boltanski, Luc & Laurent Thévenot

2006 *On Justification. Economies of Worth*. Princeton, NJ: Princeton University Press. DOI:10.2189/asqu.53.4.762.

- Bonoli, Giuliani
2013 The Origins of Active Social Policy. Labour Market and Childcare Policies in a Comparative Perspective. Oxford: Oxford University Press.
- Carstensen, Martin B. & Magnus Paulsen Hansen
2019 Legitimation as Justification. Foregrounding Public Philosophies in Explanations of Gradual Ideational Change. *European Journal of Political Research* 58(2):582-602. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12302>.
- Caswell, Dorte, Greg Marston & Jørgen Elm Larsen
2010 Unemployed Citizen or at “Risk” Client? Classification Systems and Employment Services in Denmark and Australia. *Critical Social Policy* 30(3):384-404. <https://doi.org/10.1177/0261018310367674>.
- Chen, Victor Tan
2015 Cut Loose. Jobless and Hopeless in an Unfair Economy. Oakland, CA: University of California Press. <https://doi.org/10.1525/j.ctv1wxsxz>.
- Corbin, Juliet & Anselm Strauss (eds)
2008 Basics of Qualitative Research, Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications. <https://dx.doi.org/10.4135/9781452230153>.
- Danneris, Sophie
2018 Ready to Work (Yet)? Unemployment Trajectories among Vulnerable Welfare Recipients. *Qualitative Social Work* 17(3):355-72. <https://doi.org/10.1177/1473325016672916>.
- Dean, Mitchell
1995 Governing the Unemployed Self in an Active Society. *Economy and Society* 24(4):559-83. <http://dx.doi.org/10.1080/03085149500000025>.
- Demazière, Didier
2017 Qu'est-ce qu'une recherche “active” d'emploi? *Travail et Emploi* 51:5-28. DOI: 10.4000/travailemloi.7670.
2021 Job Search Success among the Formerly-Unemployed. Paradoxically, a Matter of Self-Discipline. *Critical Policy Studies* 15(2):192-208. DOI: 10.1080/19460171.2020.1746372.
- Demazière, Didier & Alizee Delpierre
2020 Deliverable D1.4 Interim Report on User Vision Statement. <http://hecat.eu/wp-content/uploads/2020/07/HECAT-User-Vision-Statement.pdf>.
- Desiere, Sam, Kristine Langenbucher & Ludo Struyven
2019 Statistical Profiling in Public Employment Services. An International Comparison. *OECD Social, Employment and Migration Working Papers* 224:1-29. <https://doi.org/10.1787/b5e5f16e-en>.
- Dwyer, Peter
2010 Understanding Social Citizenship. Themes and Perspectives for Policy and Practice (2nd ed.). Bristol: Policy Press.
- Eschweiler, Jennifer & Sabina Pultz
2021 Recognition Struggles of Young Danes under the Work First Paradigm. A Study of Restricted and Generalised Agency. *Human Arenas*. <https://doi.org/10.1007/s42087-021-00200-7>.

- Foucault, Michel
2007 Security, Territory, Population: Lectures at the Collège de France 1977-78. New York, NY: Palgrave Macmillan. DOI:10.22439/fs.v0i5.1412.
- Garsten, Christina & Kerstin Jacobsson
2004 Learning to be Employable. New Agendas on Work, Responsibility and Learning in a Globalizing World. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Garsten, Christina, Kerstin Jacobsson & Karolina Sztandar-Sztanderska
2016 Negotiating Social Citizenship at the Street-Level. Local Activation Policies and Individualization in Sweden and Poland. In: M. Heidenreich & D. Rice (eds): Integrating Social and Employment Policies in Europe. Active Inclusion and Challenges for Local Welfare Governance. Pp. 265-93. Cheltenham: Edward Elgar. DOI: 10.4337/9781783474929.00019.
- Gubrium, Jaber F. & James. A. Holstein (eds)
2001 Handbook of Interview Research, Context & Method. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. DOI: <https://dx.doi.org/10.4135/9781452218403>.
- Hansen, Magnus Paulsen (red.)
2016a Laurent Thévenot. Engagementsregimer. København: Hans Reitzel.
- Hansen, Magnus Paulsen
2016b Non-Normative Critique. Foucault and Pragmatic Sociology as Tactical Re-Politicization. European Journal of Social Theory 19(1):127-45. <https://doi.org/10.1177/1368431014562705>.
- 2019 The Moral Economy of Activation. Ideas, Politics and Policies. Bristol: Policy Press.
- Hansen, Magnus Paulsen & Janine Leschke
2017 The Strange Non-Death of ALMPs. In: J. O'Reilly, C. Moyart, T. Nazio et al. (eds): Youth Unemployment: STYLE Handbook. Pp. 235-37. Bristol: Policy Press. DOI:10.1332/policypress/9781447350347.001.0001.
- Hansen, Magnus Paulsen, Mathias Herup Nielsen & Pelle Korsbæk Sørensen
2016 Samtaler med Laurent Thévenot. Om kategorier, feltarbejde og sociologisk nysgerrighed. I: M.P. Hansen (red.): Laurent Thévenot. Engagementsregimer. Side 262-92. København: Hans Reitzels Forlag.
- Jessop, Bob
1993 Towards a Schumpeterian Workfare State? Preliminary Remarks on Post-Fordist Political Economy. Studies in Political Economy 40(1):7-39. DOI: 10.1080/19187033.1993.11675409.
- Lazzarato, Maurizio
2012 The Making of Indebted Man. An Essay on the Neoliberal Condition. Los Angeles, CA: Semiotext(e).
- Lessenich, Stephan
2011 Constructing the Socialized Self. Mobilization and Control in the "Active Society". In: U. Bröckling, S. Krasmann & T. Lemke (eds): Governmentality. Current Issues and Future Challenges. Pp. 304-21. New York: Routledge. DOI: 10.4324/9780203846476-18.
- Lindsay, Colin
2009 Anne Daguerre (2007). Active Labour Market Policies and Welfare Reform: Europe and the US in Comparative Perspective. Basingstoke: Palgrave. Journal of Social Policy 38(1):180-82. <https://doi.org/10.1017/S0047279408002638>.

- McDonald, Catherine & Greg Marston
 2005 Workfare as Welfare. Governing Unemployment in the Advanced Liberal State. *Critical Social Policy* 25(3):374-401. <https://doi.org/10.1177/0261018305054077>.
- Nielsen, Mathias Herup
 2015 Acting on Welfare State Retrenchment. In-Between the Private and the Public. *International Journal of Sociology and Social Policy* 11(12):756-71. DOI: 10.1108/IJSSP-11-2014-0105.
 2018 Four Normative Languages of Welfare. A Pragmatic Sociological Investigation. *Distinktion: Journal of Social Theory* 19(1):47-67. DOI: 10.1080/1600910X.2017.1412336.
 2021 Money, Competences or Behaviour? On the Many Worthy of the Unemployed. *European Journal of Cultural and Political Sociology* 8(2):124-50. DOI: 10.1080/23254823.2020.1860785.
- Patrick, Ruth
 2016 Living with and Responding to the “Scrounger” Narrative in the UK. Exploring Everyday Strategies of Acceptance, Resistance and Deflection. *Journal of Poverty and Social Justice* 24(3):245-59. DOI: 10.1332/175982716X14721954314887.
- Pultz, Sabina
 2017 It’s not You, it’s Me, Governing the Unemployed Self in the Danish Welfare State. Copenhagen: University of Copenhagen.
 2018 Shame and Ppassion. The affective Governing of Young Unemployed People. *Theory & Psychology* 28(3):358-81. <https://doi.org/10.1177/0959354318759608>.
 2021 At netværke i modvind. En kvalitativ udforskning af følelsesarbejdet involveret i networking for unge arbejdsløse. *Norsk sosiologisk tidsskrift* 5(01):23-37. DOI: 10.18261/issn.2535-2512-2021-01-03.
 2021 Unemployment in the Affective Economy. Exploring the Affective Governing of Young Unemployed People in the Danish Welfare State. *Zeitschrift für Sozialreform* 66(3):335-61. <https://doi.org/10.1515/zsr-2020-0015>.
- Pultz, Sabina & Magnus Paulsen Hansen
 2021 Arbejdsløs i en (corona)krisetid. Et opgør med selvansvaret? *Tidsskrift for Arbejdsliv* 23(3):9-25. <https://doi.org/10.7146/tfa.v23i3.129426>.
- Pultz, Sabina & Ofer Sharone
 2020 The Intimate Dance of Networking. A Comparative Study of the Emotional Labor of Young American and Danish Jobseekers. In: E.H. Gorman & S.P. Vallas (eds): *Professional Work. Knowledge, Power and Social Inequalities (Research in the Sociology of Work, Vol. 34)*. Pp. 33-58. Bingley: Emerald Group Publishing. DOI: 10.1108/S0277-283320200000034006.
- Pultz, Sabina & Thomas William Teasdale
 2017 Unemployment and Subjective Well-Being. Comparing Younger and Older Job Seekers. *Scandinavian Journal of Work and Organizational Psychology* 2(1). <https://doi.org/10.16993/sjwop.32>.
- Salais, Robert, Nicolas Baverez & Bénédicte Reynaud
 1986 L’invention du chômage. Histoire et transformations d’une catégorie en France des années 1890 aux années 1980. Paris: Presses Universitaires de France.
- Sharone, Ofer
 2013 *Flawed System/Flawed Self. Job Searching and Unemployment Experiences*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

- Skocpol, Theda & Paul Pierson
2002 Historical Institutionalism in Contemporary Political Science. In: I. Katznelson & H. Milner (eds): *Political Science. State of the Discipline*. Pp. 693-721. New York: W.W. Norton.
- Smith, Mark, Paola Villa, Janine Leschke & Helen Russell
2018 Stressed Economies, Distressed Policies, and Distraught Young People: European Policies and Outcomes from a Youth Perspective. In: J. O'Reilly, J. Leschke, R. Ortlieb, M. Seeleib-Kaiser & P. Villa (eds.): *Youth Labor in Transition*. New York: Oxford University Press.
- Thévenot, Laurent
2001a Organized Complexity. Conventions of Coordination and the Composition of Economic Arrangements. *European Journal of Social Theory* 4(4):405-25. <https://doi.org/10.1177/13684310122225235>.
- 2001b Pragmatic Regimes Governing the Engagement with the World. In: K.K. Cetina, T.R. Schatzki & E. von Savigny (eds): *The Practice Turn in Contemporary Theory*. Pp. 56-73. London: Routledge.
- 2002 Which Road to Follow? The Moral Complexity of an "Equipped" Humanity. In: J. Law & A. Mol (eds): *Complexities. Social Studies of Knowledge Practices*. Pp. 53-87. Durham & London: Duke University Press.
- 2006 L'action au pluriel. *Sociologie des régimes d'engagement*. Paris: La Découverte. <https://doi.org/10.4000/questionsdecommunication.7790>.
- 2007 The Plurality of Cognitive Formats and Engagements. Moving between the Familiar and the Public. *European Journal of Social Theory* 10(3):409.23. <https://doi.org/10.1177/1368431007080703>.
- 2010 Métamorphose des évaluations autorisées et de leurs critiques. In: G. Larquier, O. Favereau & A. Guiradello (eds): *Les conventions dans l'économie en crise*. Paris: La Découverte.
- 2011a Grand résumé de L'action au pluriel. *Sociologie des régimes d'engagement*. *Sociologies* (online). 6. juli. <http://journals.openedition.org/sociologies/3572>. <https://doi.org/10.4000/sociologies.3572>.
- 2011b Power and Oppression from the Perspective of the Sociology of Engagements. A Comparison with Bourdieu's and Dewey's Critical Approaches to Practical Activities. *Irish Journal of Sociology* 19(1):35-67. <https://doi.org/10.7227/IJS.19.1.3>.
- Torfinn, Jakob
1999 Towards a Schumpeterian Workfare Postnational Regime. *Path Shaping and Path-Dependency in Danish Welfare Reform*. *Economy and Society* 28(3):369-402.
- Turrini, Alessandro, Gabor Koltay, Fabiana Pierini, Clarisse Goffard & Aron Kiss
2015 A Decade of Labour Market Reforms in the EU. Insights from the LABREF Database. *IZA Journal of Labor Policy* 4(1):1-33. DOI:10.1186/s40173-015-0038-5.
- Vallas, Steven Peter & Emily R. Cummins
2015 Personal Branding and Identity Norms in the Popular Business Press. *Enterprise Culture in an Age of Precarity*. *Organization Studies* 36(3):293-319. DOI: <https://doi.org/10.1177/0170840614563741>.
- Van Berkel, Rik, Willibrord de Graaf & Tomáš Sirovátka
2012 Governance of the Activation Policies in Europe. *International Journal of Sociology and Social Policy* 32(5):260-72. DOI:10.1108/01443331211236943.

- Walters, William
1997 The “Active Society”. *New Designs for Social Policy. Policy and Politics* 25(3): 221-34. DOI: <https://doi.org/10.1332/030557397782453264>.
- 2000 *Unemployment and Government: Genealogies of the Social*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Wanberg, Connie R. & Marc C. Marchese
1994 Heterogeneity in the Unemployment Experience. A Cluster Analytic Investigation. *Journal of Applied Social Psychology* 24(6):473-88. DOI: 10.1111/j.1559-1816.1994.tb00594.x.
- Watson, Sara
2015 Does Welfare Conditionality Reduce Democratic Participation? *Comparative Political Studies* 48(5):645-86. <https://doi.org/10.1177/0010414014556043>.
- Whelan, Joe
2021 We Have Our Dignity, Yeah? Scrutiny under Suspicion. Experiences of Welfare Conditionality in the Irish Social Protection System. *Social Policy & Administration* 55(1):34-50. <https://doi.org/10.1111/spol.12610>.
- Zimmermann, Bénédicte
2001 *La constitution du chômage en Allemagne. Entre professions et territoires*. Paris: Éditions de la Maison des sciences de l’homme.